

Asia: VN/18678/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta eräille kaupungeille nuorten työllisyyttä edistäviin hankkeisiin vuosina 2026-2028

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lahden työllisyysalue pitää ehdotettua valtionavustusasetusta perusteltuna ja ajankohtaisena vastauksena nuorisotyöttömyyden kasvuun sekä kaupunkialueilla havaittavaan sosioekonomiseen eriytymiskehitykseen. Esityksen tavoitteet tukevat työvoimapalvelu-uudistuksen toimeenpanoa ja vahvistavat kaupunkien mahdollisuuksia kehittää uusia toimintamalleja erityisesti niiden nuorten tukemiseksi, jotka ovat työn ja koulutuksen ulkopuolella tai joilla on merkittäviä esteitä työllistymiselle. Toimenpiteiden kohdentaminen alueille, joilla nuorten työttömyys ja palvelutarve ovat suurimmat, vastaa hyvin nykyisiä työmarkkinahaasteita.

Lahden työllisyysalue pitää tärkeänä, että Lahti on sisällytetty suunnitellun valtionavustukseen piiriin. Lahden seudulla nuorisotyöttömyys on ollut pitkään

valtakunnallista keskitasoa korkeammalla tasolla, ja alueen työmarkkinoita haastavat samanaikaisesti rakennetyöttömyys, koulutuksen ja työelämän kohtaanto-ongelmat sekä vieraskielisten työnhakijoiden määrän kasvu. Nuorten työllistymisen edistäminen edellyttää alueella pitkäjänteisiä ja kohdennettuja toimenpiteitä, jotka ulottuvat työvoimapalveluita laajemmalle koulutuksen, hyvinvoinnin, osallisuuden ja työmarkkinoille kiinnittymisen tukemiseen. Asetuksen mahdollistama lisärahoitus tarjoaa tähän tarkoitukseen merkittävän kehittämisresurssin.

Työllisyysalue pitää perusteltuna asetuksen lähtökohtaa kohdentaa hankkeet niille kaupungin osa-alueille, joissa nuorten työttömyys ja palvelutarve ovat suurimmat. Lahdessa nuorten työttömyys ja syrjäytymisriskit eivät jakaudu tasaisesti, vaan haasteet keskittyvät tietyille alueille ja väestöryhmille. Tästä syystä alueellisesti kohdennetut, tietoperusteiset ja monialaiset toimintamallit tarjoavat tarkoituksenmukaisen välineen nuorisotyöttömyyden rakenteellisten ongelmien ratkaisemiseksi. Samalla on tärkeää säilyttää kaupunkien mahdollisuus suunnitella paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvia ratkaisuja. Valtionavustuksen yhdenmukainen käyttö eri alueilla ei tässä

tapauksessa ole tarpeen, vaan kohderyhmän ja alueellisten erojen ja tarpeiden huomioiminen on välttämätöntä vaikuttavan palvelun saavuttamiseksi.

Lahden työllisyysalue arvioi, että nuorisotyöttömyyden pysyvä vähentäminen edellyttää palvelujen kehittämisen lisäksi alueen elinvoiman vahvistamista, yritysten kasvua ja uusien työpaikkojen syntymistä. Työllisyyspalveluilla voidaan vahvistaa työmarkkinoille siirtymistä ja työelämävalmiuksia, mutta kestävät työllisyysvaikutukset syntyvät viime kädessä työvoiman kysynnän kasvun kautta. Tämän vuoksi hankkeissa tulisi kannustaa tiiviiseen työnantajayhteistyöhön sekä sellaisiin ratkaisuihin, jotka tukevat samanaikaisesti yritysten työvoiman saatavuutta ja kasvuedellytyksiä. Nuorisotyöttömyyttä ei voida ratkaista yksinomaan palvelujärjestelmän keinoin, vaan onnistuminen edellyttää myös myönteistä elinvoimakehitystä.

Työllisyysalue kiinnittää erityistä huomiota vieraskielisten nuorten asemaan. Vieraskielisten työnhakijoiden työttömyys on alueella merkittävä haaste, joka vaikuttaa olennaisesti nuorisotyöttömyyden kokonaiskehitykseen. Kohderyhmän työllistymisen tukemisessa tarvitaan palveluja, joissa yhdistyvät kielitaidon vahvistaminen, koulutukseen ohjaus, työnantajayhteistyö, työelämäkontaktit sekä yksilöllinen palveluohjaus. Vieraskielisten nuorten onnistunut integroituminen koulutukseen ja työmarkkinoille tukee samalla alueen elinvoimaa, osaavan työvoiman saatavuutta ja yhteiskunnallista osallisuutta. Ylipäättään rahoituksen jakoperusteessa tulisi huomioida muitakin tekijöitä, kuin työttömien nuorten lukumäärä, esimerkiksi vieraskielisten osuus.

On erittäin hyvä asia, että valtionavustus voi kattaa hankkeiden hyväksyttävät kustannukset täysimääräisesti. Ratkaisu on perusteltu tilanteessa, jossa kunnille ja työllisyysalueille on siirtynyt merkittävä vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta. Korkea työttömyys kasvattaa samanaikaisesti kustannuksia ja kaventaa

mahdollisuuksia investoida uusiin palveluihin, hankintoihin ja kehittämistoimiin. Täysimääräinen valtionrahoitus parantaa mahdollisuuksia kehittää ja kokeilla uusia toimintamalleja ilman, että ne heikentävät muuta palvelutuotantoa tai kuntatalouden tasapainoa.

Lahden työllisyysalue pitää tärkeänä, että asetuksen mahdollistamia hankkeita voidaan toteuttaa aidosti innovatiivisina kokeiluina. Työllisyysalueella on kokemuksia vaikuttavuusperusteisista toimintamalleista ja työnantajayhteistyöhön perustuvista ratkaisuista, joiden avulla palvelujen tuloksellisuutta on mahdollista vahvistaa. Hankerahoituksen tulisi mahdollistaa myös vaikuttavuusperusteisten hankintojen hyödyntäminen siten, että palveluntuottajien kannusteet ovat yhteydessä saavutettuihin tuloksiin. Samalla olisi tärkeää kerätä vertailukelpoista tietoa erilaisten toimintamallien vaikuttavuudesta valtakunnallisen kehittämistyön tueksi.

Työllisyysalue kiinnittää huomiota siihen, että avustuksen myöntämisen edellytyksenä on hakuvaiheessa toimitettava suunnitelma toteutettavista hankkeista. Käytännössä hankkeiden valmistelua vaikeuttaa se, että työ- ja elinkeinoministeriön aihetta koskeva infotilaisuus järjestettiin

vasta 21.8.2026. Tässä vaiheessa kunnilla ja työllisyysalueilla ei ole käytettävissään riittävän täsmällistä tietoa hankkeiden tavoitteista, arviointikriteereistä tai toimeenpanon reunaehdoista. Näin ollen hakuvaiheessa laadittavien suunnitelmien voidaan arvioida jäävän väistämättä strategiselle tasolle.

Lahden työllisyysalue esittää, että hankesuunnitelmien tarkentaminen mahdollistetaan hakemuksen jättämisen jälkeen yhteistyössä valtionapuviranomaisen kanssa. Tämä parantaisi hankkeiden laatua ja tukisi aidosti paikallisista tarpeista lähtevien ratkaisujen kehittämistä.

Työllisyysalue kiinnittää huomiota myös valtionavustuksen hallinnolliseen toteutusmalliin. Avustuksen hakeminen Uudenmaan elinvoimakeskuksesta,

maksatuksen hakeminen erikseen KEHA-keskuksesta useassa erässä sekä raportointiin, valvontaan ja mahdolliseen takaisinperintään liittyvät menettelyt muodostavat kokonaisuuden, joka lisää hankkeiden hallinnollista kuormitusta. Hallinnollisten menettelyjen tulisi olla mahdollisimman selkeitä, ennakoitavia ja yhdenmukaisia. Nuorisotyöttömyyden vähentämiseen osoitetut resurssit olisi tarkoituksenmukaista kohdentaa ensisijaisesti asiakastyöhön, palvelujen

kehittämiseen ja työnantajayhteistyöhön. Lisäksi olisi perusteltua arvioida mahdollisuuksia keventää maksatukseen liittyviä menettelyjä siten, että niiden

aiheuttama hallinnollinen työ määrä on oikeassa suhteessa tavoiteltuihin hyötyihin.

Työllisyysalue pitää perusteltuna, että hankkeiden vaikuttavuutta arvioidaan laaja-alaisesti. Asetuksen vaikutusarvioissa todetaan, että työllisyysvaikutukset voivat jäädä lyhyellä aikavälillä rajallisiksi kohderyhmän monialaisen palvelutarpeen vuoksi. Tämän vuoksi arvioinnissa tulisi huomioida työllistymisen lisäksi koulutukseen siirtyminen, palveluihin kiinnittyminen, toimintakyvyn vahvistuminen, pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy sekä osallisuuden lisääntyminen. Työllisyysalue kannattaa valtakunnallisesti yhtenäisten vaikuttavuusmittareiden käyttöönottoa hankkeiden arvioinnissa.

Lahden työllisyysalue suhtautuu asetusehdotukseen kokonaisuutena myönteisesti ja puoltaa sen hyväksymistä edellä esitetyin huomioin. Työllisyysalue arvioi, että asetuksen tavoitteet ovat oikeansuuntaisia ja tukevat nuorten palvelujen kehittämistä sekä työvoimapalvelu-uudistuksen tavoitteiden toteutumista. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin perusteltua vahvistaa työvoimaviranomaisten roolia, mahdollistaa hankesuunnitelmien myöhempi tarkentaminen, keventää hallinnollisia menettelyjä sekä vahvistaa vaikuttavuuden arviointia.

